

Leefcultuur

Gebruik jij nog plastic zakjes?

Duurzaamheidsfans aller landen, verenigt u. In tientallen dorpen en steden ontstaan de laatste paar jaar groepen mensen onder de naam *transition towns*. Niks wachten op de politiek of het bedrijfsleven; verandering begint van onder op.

Door **Ria Kraa**.

Wanneer is de olie op? Peter Polder krijgt die vraag om de haverklap naar zijn hoofd geslingerd. En dan moet hij toegeven: die olie raakt voorlopig niet op. Olie genoeg. De productie zou in theorie nog eeuwen door kunnen gaan.

Peter Polder werkt bij de stichting Peakoil Nederland, een groep onderzoekers die het schaars worden van fossiele brandstoffen bestudeert. En wat dat schaars worden voor gevolgen kan hebben voor de wereld. Olie blijkt dan toch meteen het acuutste probleem. De naam van de stichting zegt het al: we zitten zo'n beetje op de piek van de wereldolieproductie. Die productie is al een tijdje aan het afvlakken en er komt een moment dat de stijgende lijn verandert in een dalende. Misschien is die daling zelfs al wel ingezet - niemand die het exact weet, want olievoorraden zijn zo geen staatsgeheim, dan toch wel streng bewaakt bedrijfsgeheim.

Hoogtijdagen

Desondanks is er genoeg dat we wél weten, zegt Polder. Hij pakt er de beamer bij, in de recreatiezaal van de Blokhuispoort in Leeuwarden. „Sinds 1986 is het verbruik van olie groter dan de hoeveelheid olie die we ontdekken: tussen 2000 en 2008 zijn er voorraden ontdekt van bij elkaar zo'n 90 miljard vaten.

In diezelfde tijd hebben we 253 miljard vaten verbruikt.” Ofwel: de tijd van de grote ontdekkingen op oliegebied zijn voorgoed voorbij. De hoogtijdagen voor oliezoekers waren de jaren zestig. Sindsdien is de hele wereld afgezocht en alle grote velden zijn nu in gebruik. Een olieveld gaat zo'n veertig tot vijftig jaar mee voordat de kosten zo langzamerhand hoger worden dan de baten. Er is dan nog wel olie, maar die is moeilijker winbaar. Anders dan veel mensen denken haalt een pomp niet langzaam een grote ondergrondse plas tot op de laatste druk leeg; olie zit in de poriën van een rotsformatie onder hoge druk. Bij het winnen van de olie wordt

die druk steeds lager.

Maar in ons olieverbruik houden we daar allerminst rekening mee. Sinds de jaren zestig is het gemiddeld verbruik van olie wereldwijd gestegen van 20 miljoen vaten olie per dag naar 85 miljoen. En bij zo'n almaar stijgend verbruik heeft een tempering van de productie dus onmiddellijk effect op de prijs. Dat hebben we intussen mogen beleven: afgelopen zomer kostte een vat olie 150 dollar. Dat waren we intussen al bijna weer vergeten, want vervolgens barstte de kredietcrisis los en zakte de prijs weer, tot een dollar of 30 per vat. „Maar de afgelopen maand is die prijs weer gestegen; hij ligt nu op

70”, zegt Polder met bewolkt gezicht. „Een verdubbeling in prijs in één maand! Dat heb-

Prijsverdubbeling in één maand! Dat hebben we sinds de oliecrisis niet meer gehad

ben we sinds de oliecrisis in de jaren zeventig nooit meer meegemaakt.”

Het is een voorbode van wat komen gaat, voorspelt hij: een tijd met hoge maar vooral sterk fluctuerende olieprijs. En een productie die hoe dan ook gaat dalen. Misschien nog een oprisping, maar ergens tussen nu en 2016 is de olieproductie echt, definitief, over zijn hoogtepunt heen. Al bestrijden de Exxons van deze wereld nog zo luidkeels dat er zoiets als een oliepiek zou zijn (dat impliceert immers een daarop volgende dalende lijn), ook het Internationaal Energie Agentschap is intussen om.

Geschrokken
Vorig jaar publiceerde dat IEA een brede en diepgaande analyse (*World Energy Outlook 2008*) over de olievoorraden. „Ze zijn zich redelijk kapot geschrokken”, constateert Polder droogjes. En inder-

daad: de olieproductie neemt zo snel af dat zelfs al zou de vraag naar olie niet veranderen, er nog een nieuwe voorraad olie gevonden moet worden ter grootte van 45 miljoen vaten (dat is ruwweg vier keer de huidige capaciteit van Saudi-Arabië) alleen al om de dalende opbrengst van de huidige velden te compenseren. Let wel: *al zou de vraag niet veranderen*. Maar die vraag verandert wel; die stijgt, zo verwacht het IEA, van de huidige 85 miljoen vaten per dag naar 106 miljoen in 2030.

Een serieus probleem, zou je zeggen. „Maar de politiek slaapt. Het officiële standpunt van Economische Zaken is nog steeds dat we rustig naar bed kunnen. Nu worden er her en der wat politici wakker maar het gaat veel te langzaam.” Wie wil dat er wat gebeurt, moet dus zelf maar wat doen.

En daarvoor zitten ze hier bijeen. Niet meer dan een man/vrouw of tien, een milieugroep lid hier, een participant van een lokale ruilgroep daar, de moeder van de spreker, een politicus en nog een handjevol mensen. Treurig wordt Peter Polder (bekend geworden als woordvoerder van GroenFront!, een radicale eco-beweging) er niet van. „Zo begint het altijd, met een paar mensen die opstaan en wat gaan doen.”

Wat die zorgen om olie betreft, lijkt hij gelijk te hebben. In een poging minder afhankelijk te worden van fossiele brandstoffen, én wat te doen

Experimentele buurttuin in stadsdeel de Pijp, hartje Amsterdam. Foto www.transitiontowns.nl

om de klimaatverandering te temperen, probeerde een paar jaar geleden de Britse permacultuur-specialist (permacultuur is kortgezegd: zo slim en duurzaam mogelijk de natuur gebruiken, red.) Rob Hopkins zijn dorpelingen te overtuigen wat zelfvoorzienender te worden. Dat werd een succes: Totnes werd 's werelds eerste *transition town*. En dat initiatief heeft zich snel verspreid, tot ver over de grens. Intussen zijn er in honderdveertig wijken en dorpen groepen mensen geformeerd die intensief elkaar helpen om duurzamer te leven. Motto: hou het simpel. Leer je fiets repareren, gebruik een boodschappentas en weiger nog langer die plastic zakjes aan te nemen, deel wat groenten - zelfs op het dak van je flat is aardappelteelt uitstekend mogelijk in een paar oude autobanden. Onderzoek samen met buurtgenoten waar je de goedkoopste zonnepanelen kunt krijgen. Bestel een deauto voor je dorp. Organiseer filmavondjes.

Het concept bracht vooral ook veel bestaande initiatieven samen onder één noemer. Het werkte zo aanstekelijk dat het overwaaid naar Nederland, met Engelse term en al. „Ik zou er een betere Nederlandse naam voor weten te verzinnen. En ik wil dat ook niet, want het geeft aan dat het een wereldwijde beweging is”, zegt Irma Abelskamp, die gisteravond in Leeuwarden voor de derde keer

een bijeenkomst belegde die moet leiden tot oprichting van een Friese *transition town*. In Nederland zijn nu ongeveer vijftig groepen actief. Vooral Deventer en Groningen waren meteen bij oprichting een instant succes. Bij de buurprovincie wordt bijvoorbeeld samengewerkt in een volkstuin, loopt er een onderzoek naar het opzetten van een eigen energiebedrijfje en zijn er plannen voor composttoiletten. Geen van alle wereldschokkend nieuwe initiatieven, maar tot nu toe opereerden mensen die met zulke dingen bezig zijn, vaak alleen. Nu ontstaan allerlei dwarsverbanden, contacten, wordt kennis gedeeld en worden ideeën met elkaar verbonden.

We gaan een fantastische tijd tegemoet! Als eerst die olie maar eens op is

„Je spreekt iedereen aan op zijn eigen capaciteiten, zijn eigen energie, zijn eigen motivatie en zo gaat elk aan de slag met wat hij het belangrijkste of leukste vindt en het beste kan. Je komt op de plek waar je thuishoort”, zegt de Leeuwarder initiatiefneemster. Ze beleefde dat zelf

toen ze permacultuur ontdekte en er een opleiding voor ging volgen in Twello. „Toen viel alles op zijn plek. En als er zoiets met mensen gebeurt, zul je zien dat het aanslaat bij de burens, en dat het zich vanzelf uitrolt.”

Precies, zegt IJsbrand Galama uit Schraard. „Er ontstaan weer gemeenschappen, op lokaal niveau. Je kunt het als mens niet alleen. Ik denk wel eens: we gaan een fantastische tijd tegemoet! Als eerst die olie maar eens op is. Ik heb er zo'n zin in.”

Deelauto

Galama is lid van de milieugroep Bolsward, die vorig jaar bijvoorbeeld een deelauto van Wheels4all regelde voor plaatsgenoten. Dat loopt zo goed dat er waarschijnlijk binnenkort een tweede komt, en vanuit het bedrijfsleven is er belangstelling om het op zakelijk niveau ook op te pikken. Verder onderzoeken ze samen met het Marnie College of de waterzuiveringsinstallatie niet gecombineerd kan worden met een biogasinstallatie (waarschijnlijk niet) en of er niet wat meer mogelijk is met windenergie (waarschijnlijk wel).

En wie weet zetten de Bolswarders ook wel een *transition town* op. Galama is al eens in Groningen wezen kijken, waar het echtpaar Eveline Rodenburg en Hugo Klip sinds eind vorig jaar een paar zeer succesvolle bijeenkomsten achter de rug hebben. „Maar ze moeten oppassen dat

het niet te veel in het alternatieve circuit blijft hangen. We kwamen daar terecht op een boerderij waar ze dan ook reiki gaven en zo, en sommige TT-groepen zien wel wat in *guerrilla gardening* (clandestien groenten en fruit neerzetten in gemeentelandschappen - red), maar dat is niet mijn smaak.”

In Leeuwarden is het overigens nog niet zover om over inhoud en koers te praten; er moet überhaupt nog een groep ontstaan. En hoe hard dat vaak ook gaat, het blijft een lange en moeizame weg, voorspelt Polder. Hij legt wat praktische zaken uit, over de minimale eisen waaraan een groep moet doen om te worden 'benoemd' tot *transition town* (tegen verwachting van het concept), over een twaalfstapplan dat je kunt volgen, over alle misstanden en bij anderen ervaren. Geen geld, geen ervaring, geen tijd, geen energie, enzovoorts. En vooral: 'in mijn buurt is er niemand die belangstelling heeft voor milieu.' Noem het woord klimaatverandering en iedereen tegen wie je spreekt, haakt af. Precies! Grote herkenning bij raadslid Gerben Hoogterp (PAL/Groen-Links). „Mensen willen niet en ze weten niets. Daar loop ik altijd keihard tegenaan. Er gebeurt toch al zoveel, zeggen ze dan. En als je dan zegt dat maar 3 procent van onze energie duurzaam is, zijn ze hooglijk verbaasd.” Maar hij gaat ervoor. Met een

duimdik *Transition Handboek* (vers van de pers in Nederlandse vertaling) rept hij zich naar

Iedereen gaat aan de slag met wat hij het belangrijkste of leukste vindt en het beste kan

buiten, want er moet nog meer gebeuren vanavond. De politiek is breder dan duurzaamheid en energie. Op dus naar het Oldedoorst Kerkhof, om nog even het staartje mee te pakken van de Cambuurwedstrijd die daar op groot beeldscherm vertoond wordt. „Ik hoor het gejuich al. Denk ik.”

De komende tijd is er een reeks algemene informatiebijeenkomsten over transition towns. Voor de noordelijke provincies is dat op 20 juni in de Blokhuispoort, van elf tot vier. Aanmelden vooraf bij abelskamp@online.nl

Meer informatie op www.transitiontowns.nl (met links naar zowel de internationale site als de lokale Nederlandse groepen), www.kleureneconomie.nl, www.omslag.nl, www.peakoil.nl, www.permacultuur Nederland.org, www.ekodoarpfrysland.nl